

אחפש את ספיד החינוך!?

עלון חינוכי שבועי ע"י ארגון 'שבילים'

מאמר 20

היסודות - פרק d

אהבה [חלק שני]

נקודות למחשבה
בשבילי חינוך הנוער בדורנו

נכתב בסייעתא דשמיא ע"י

הרב אלחנן קרביץ

ארגון 'שבילים' – כל אחד והשביל שלו

מחבר החוברות רבי המכר - מה את מחפשת??? / מה אתה מחפש???

להצטרפות לרשימת התפוצה

שאלות, הארות ותגובות shvilim@okmail.co.il

שבילי

כל אחד והשביל שלו

היסודות - פרק d

אהבה [חלק שני]

בשבוע שעבר התבאר, שלא מספיק לתת מחמאות, עלינו לדאוג שאלו יהיו מחמאות שהילד רוצה וצריך לשמוע, ולא מחמאות שאנחנו רוצים להשמיע.

הגאון ר' צבי הירש קופשיץ זצ"ל (הובא בספרו הנפלא של המגיד משרים הר"ר אליעזר טורק שליט"א, אוצרותיהם אמלא בראשית עמו' תקעא) היה אומר, כולם יודעים שהמות ביד הלשון, אך אין שמים על לב שגם החיים ביד הלשון...!

וראו נא דברים נוראים שכותב הזוהר הק' (תזריע מו, ב - בתרגום ספר מתוק מדבש), 'כי כמו שיש עונש לאדם בשביל דיבור רע שהיה אסור לדבר ודיבר, כך עונשו בשביל דיבור טוב שבא לידו לדבר, והיה יכול לדבר ולא דיבר, כגון שבא לידו לשמח ולחזק את חברו בדברים טובים ומנע את עצמו מלשמחו ולחזקו, אז הוא נענש בשביל זה, לפי שפגם את רוח המדבר ההוא, שהוא נתקן ונברא כדי לדבר ובזה לפעול למעלה, ולדבר ולפעול למטה ומלבד שיהיה כל דבריו בקדושה! נורא! אם נרגיל את עצמנו לדעת זאת, כל מילה פנינה, כל מילה היא חיים, לעצמנו, לילדנו, נרבה להשתמש בה, לתת אותה, בחינם, נצליח!

דוגמאות מעשיות למחמאות מועילות

א. בואו וננסה לראות, מה קורה כאשר ביקשנו מאחד הילדים להוריד את האשפה, והוא לא כל כך רצה, הוא היה באמצע משחק או קריאת ספר, והתעצל, אך לבסוף הבין שכאשר אבא או אמא מבקשים, עושים זאת. לקח את האשפה וירד.. כאשר הוא חזר ניגשה אליו אמא ואמרה לו: מוישי, תודה רבה!

קוראים יקרים: מה אתם אומרים, זה עשה לו משהו. זה עודד אותו לעשות עוד... ומה יקרה אם אבא היה ניגש אליו ואומר לו: מוישי, אתה מתוק... זה היה עושה לו משהו?! פשוט שלא! כי מוישי לא רצה ולא נצרך לשמוע ברגע זה שהוא מתוק, ולא נותן לו כלום שאמרו לו תודה רבה, כולנו מבינים שברגע זו הוא ממתין לשמוע משהו מיוחד על מה שעשה, כלומר, היינו ממליצים לומר לו לדוגמא: מוישי, ראיתי שהיה לך קשה להתנתק מהספר, ובכל זאת שמעת בקול אבא ואמא וירדת להוריד את האשפה, רואים שאתה בוגר, אחראי וכו'... – כאן אנו מבינים שהילד קיבל מחמאה... כי הוא קיבל את מה שהוא רצה לשמוע, ואת מה שהוא היה צריך לשמוע... והוא יזכור את זה הרבה זמן... וזה גם ידרבן אותו לעשות עוד ועוד מעשים טובים.

ב. שני ילדים רבו ביניהם על הכסא, כל אחד צועק בקול: אני תפסתי, וכולה שלי וכו'... ופתאום אתם רואים שאחד הילדים, עוצר את עצמו ומוותר... עובר לכיסא אחר... ניגש אליו אביו ואמר לו: שרוליק, אני אוהב אותך... או שאמר לו: שרוליק, יפה מאוד...

קוראים יקרים: מה אתם אומרים, האם אפשר להגיד שהאבא לא החמיא לילד, הרי הוא אמר לו שהוא אוהב אותו, הוא אמר לו שהוא עשה מעשה יפה... אבל, האם זה אכן יכנס למוחו וליבו של שרוליק, האם הוא יזכור את זה גם מחר כאשר יתפסו לו את הכסא... ספק גדול... ולמה? - כי הוא רצה והיה נצרך לשמוע משהו אחר, כולנו מבינים שברגע זו הוא ממתין לשמוע משהו מיוחד על מה שעשה, כלומר, היינו ממליצים לומר לו לדוגמא: שרוליק, ראיתי שאתה שלט על עצמך ומתנהג כמו גדול שמוותר... [כמובן שיש פעמים שלא כדאי להרגיל ילד לוותר, אך לא כאן המקום להרחיב בזה] שרוליק, אני מאוד מעריך את מה שלא נגררת למריבה, והתנהגת כמו גדול.. וכו' – כאן אנו מבינים שהילד קיבל מחמאה... כי הוא קיבל את מה שהוא רצה לשמוע, ואת מה שהוא היה צריך לשמוע... והוא יזכור את זה הרבה זמן....¹

מכאן כל הורה והורה יכול לקחת את הדברים לכל רגע בחיים, ישמע חכם ויוסיף לקח. מידי פעם כאשר אתה עומד מול ביך אתה יכול לומר לו: כמה אני אוהב לראות אותך מחייך, אתה נראה טוב, מסודר, מכובד... כמובן, כאשר הילד עשה משהו, עבד על מידותיו, מתנהג יפה, אל תחסכו במילים. אך לא די לזרוק את המילים השגורות על לשוננו, אתה מתוק, אני אוהבת אותך, אתה חמוד, איזה יופי... שכן מילים אלו לא מספיקות, לא מספקות, הן חיצוניות מידי – אנו זקוקים לחדור לתוכי ליבם של הילדים, ולהחמיא להם שם, בנקודות הפנימיות שלהם, במידות שלהם – ובכך אנחנו יודעים שנגענו בעמקי נפשם, וחיברנו אותם אלינו, שירגישו שאנו אוהבים אותם, מעריכים אותם...

כמובן, שעלינו להמשיך לומר לילדים גם את המילים החמות, כמה הם חמודים, מיוחדים, מתוקים, אהובים וכו' – אלא שכוונתנו לעורר על הצורך להחמיא גם על המעשים הנקודתיים, הפנימיים, שבהם ההשפעה של המחמאה גדולה הרבה יותר, ונותנת כוח בכמות מרובה לטווח ארוך...

מכאן אני כותב את הדברים עם דמעות רותחות

[שלחתי מאמר זה לאחד העוסק אף הוא עם נוער מתמודד, ולאחר שקרא את המאמר הוא כתב לי 'לקרא ולבכות!']

מכאן נצא בקריאה נרגשת, בזעקה אילמת, אל כל מרביצי התורה בעולם הישיבות בכלל ובישיבות לצעירים בפרט. **אנא**, תחשבו על המשפטים הבאים בעיון רב, הם נכתבו מתוך ים של דמעות, זעקות חוזרות ונשנות: – הבחורים הצעירים בדורנו זקוקים לעשרות, סליחה לאלפי, סליחה למיליוני מחמאות, מיליארדי פירגונים, ולא רק כאשר הבחור שואל שאלה טובה בשיעור עליו לקבל איזה מחמאה, איזו התפעלות... דברים אלו צריכים להיות על בסיס יומיומי, לתפוס בחור בשעות הסדר שלומד טוב, ולהדגיש לו את השמחה שיש לראותו לומד, איזו זכות, איזו עולמות נבנים עכשיו בזכותו... כאשר רואים בחור מתנהג נכון, מבליג, מוותר, לתפוס אותו ולומר לו דברי שבח... כאשר בחור מחייך – כן מחייך, חובה לומר לו שכך הוא נראה טוב, זה משרה אווירה טובה... וסתם כך לומר לו שהוא נראה טוב, נעים לראות אותו... כן, הדברים הללו צריכים להיעשות יום יום, שעה שעה... אנא, קחו את

¹ כאשר העברתי מאמר זה למומחית לפיתוח השפה של הילדים, העבירה לי בתגובה שאפשר גם להפוך את המחמאה הנקודתית לתואר של הילד, לדוגמא, במקום לומר: כל הכבוד שהתגברת, לומר: אתה ילד בוגר! אתה ילד חרוץ וזריז! אתה ילד צדיק שידוע מה הכי חשוב בחיים... גם אם כרגע זה לא הכי מדויק... – קוראים המעוניינים לקבל את העלון שמדבר לאימהות ונותן דוגמאות רבות לפיתוח השפה והחשיבה של הילדים, ככלי ליצירת קשר רגשי ורוחני עם הילדים. ניתן לקבלו בבקשה ממיל: natan2@okmail.co.il

הדברים לתשומת ליבכם, ותמשיכו לשפוך שפע של מחמאות ופירגונים, כי הרבה מעתיד
חיי הבחורים בידים שלכם!

[ובודאי שאין להוציא בחור מהישיבה ללא שדואגים לו לישיבה אחרת. ובודאי שאין להוציא
בחור מהישיבה לפני שהמוציא ישב ועשה בדיקה עם עצמו, שאכן הוא מוציא אותו משיקולים
תורניים או משיקולים אנוכיים, ואכמ"ל].

מכאן נצא אף בקריאה נרגשת אל מורות בסמינרים, אפשר ואינכם יודעות, ואולי חלק מכם
חושבות, שבנות סמינר הן כבר בוגרות, לא צריכות מחמאות – ההיפך הוא הנכון. בדורנו, **כל**
נערה, ללא יוצאת מן הכלל, בכל גיל שהוא, חייבת לשמוע מחמאות על הליכותיה, על
מעשיה, על הופעתה, על התנהגותה... ולא רק בהזדמנות חד פעמית כאשר המורה נפגשה
אתה, אלא דברים אלו צריכים להיות על בסיס יומי, הן צריכות את זה, הן משוועות לזה...
מורה שתעשה לעצמה טבלה, ותסמן לעצמה בכל יום כמה מחמאות היא אמרה
לתלמידותיה – אם היא תעקוב במשך הזמן אחר תלמידותיה, תגלה – שבכיתה שלה לא
נשרו בנות מהדרך, שכן המחמאות, הפירגונים לרוב, ברוחב לב, בשפע, הן שהחזיקו אותן
בהתמודדותיהן, במלחמותיהן, בהתגוששותיהן... אז אנא, דעו נא, הרבה מעתיד
החיים של הבנות – **בידים שלכן!**

שמעתי על תלמוד תורה באחד הערים במרכז הארץ, שפעם בשנה המנהל עושה מבצע
למחנכים, במשך חודש ימים, כל מחנך צריך לומר לכל ילד לפחות פעמיים בשבוע מחמאה
טובה, ולהתקשר באותו חודש פעם אחת לכל הורה והורה ולומר מילה טובה על הילד.
ובסוף החודש, מחנך שעשה זאת מקבל תוספת נכבדת במשכורת... אשריהם, והלוואי על
כל המוסדות שיעשו כך...

לפני כשבועיים נפגשתי עם מנהל תלמוד תורה בדרום הארץ, שסיפר לי שיום אחד הוא
הביא לחדר מורים כמות אדירה של שוקולדים טעימים במיוחד ויוקרתיים, ואמר למחנכים:
שוקולדים אלו נתרמו על ידי פלוני, כל מחנך שיאמר בכיתה לחמשה ילדים מילה טובה, יכול
לקחת שוקולד אחד. ניתנת רשות לכל מחנך לקחת אפילו כמה פעמים ביום, על כל חמשה
מחמאות לילדים הוא יכול לקחת שוקולד אחד... וזה עבד מצויין.... אשריהם, אשרי
המחנכים שלקחו את השוקולדים כדרבון, ואשרי המנהל שהחכים לדרבן את המחנכים לומר
מילים טובות לתלמידים... והלוואי על כל המוסדות שילמדו מהם ויעשו כך...

לא רק לילדים צעירים בתלמודי התורה ולא רק לילדות צעירות בבתי הספר, אלא גם
בישיבות קטנות וגם בישיבות גדולות, וכל שכן בסמינרים, צריך לדרבן את המורות לקרוא
לבנות מידי פעם, להחמיא להן, לעודד אותם [וכמובן, ברגעים אלו לא לבקר כלל, רק
להחמיא, לתת טעם טוב בפה...}אי"ה עוד נרחיב בענין ההתניה החיובית וההתניה
השלילית}], כאשר מחזירים מבחן לתלמידה, באופן קבוע כדאי להוסיף מילה טובה לנערה
[כגון שזה דורש זמן, דורש מחשבה, דורש עבודה, אבל אם היינו יכולים לומר לכם כמה זה
שווה, מה התוצאה, היו כולן עושות זאת בקלות ובשמחה] אשרי מי שתעשה זאת... [וכמובן,

גם מנהל למורים, מנהלת למורות, ראש כולל לאברכים, וכל אחד ואחד לאיש שיחו, הרבו בדברי שבח ופרגון, תנו כוחות לנפשות עייפות, ושאו ברכה מאת הבורא].

בהזדמנות זו, ארגון שבילים מודה לכל הקוראים השותפים אתנו במלאכת החינוך, וגם לכל אותם הטורחים להחמיא על המאמרים השבועיים. דעו לכם, כי המחמאות נותנות הרבה כוח להמשיך עוד ועוד במלאכת הכתיבה. וכמובן, גם לאלו שמשתפים אותנו בפעילות שעשו בעקבות המאמר ובתועלתם, ואף לאותם השולחים הארות ורעיונות נוספים לנושאים הנידונים. ולאילו שהפיצו והמליצו לאחרים להצטרף למנויי העלון, ישלם ה' שכרכם, ותרון נחת מכל יוצאי חלציכם. אמן.

יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו במחמאה אחת...

בהצלחה!!!

תזכורת צדדית.

שעון חורף הגיע. החושך מקדים לבוא. הילדים יותר בבית. ארוחת ערב יומיומית. כן, אפשר לזרום את הארוחות, אבל אפשר בקלות להפוך אותם לחוויה של למידה, לארוחה עם חידוד המוח. – וכאן אנחנו מזכירים בתמצות את מה שכתבנו **במאמר השמיני**, תחת הכותרת חידוד המוח [יעוין שם בהרחבה]: אמא יקרה, תוך כדי שאת מכינה ארוחת ערב לילדים, חותכת ירקות, פירות, מכינה חביתה, פורסת לחם, תשאלי בסתמיות את העומד לצידך, איזה לדעתך חתיכה יותר גדולה? איזה חתיכה יותר עבה? – זהו, את יכולה להמשיך הלאה, הילד לא הבין מה קרה לאמא שלו, ולעולם לא נוכל לדעת מה זה עשה לו, שאלה פשוטה, תמימה – ותשובה ברורה. אבל, אנחנו יודעים, שבהכרח זה עשה משהו במוח, בהכרח שזה חידד משהו, נו, לא שווה...!

**בשבוע הבא נגיש בפני הקוראים
כיצד ניתן להפוך את הבית למקור חוויה**

ספיל ציבורי

מתאבלות הקוראים - כל אחד והספיל life

=====

לכבוד הרב קרביץ שליט"א

בענין הנכתב במאמר האחרון [בסוגריים] בדברי שבח לילדה על יופיה, לענ"ד כן ראוי ונכון שהורים יחמיאו לבנותיהם על היופי שלהן אף שהן לא עבדו על זה, אבל זה מאד חשוב לאשה היופי וחשוב לה לדעת שמעריכים את זה. ועוד שגם מתנות שמים הן דבר שצריך להעריך אותו ולשמוח בו אפילו אם לא עבדנו עליו. מה אנחנו רוצים שהיא תחפש את האישורים לכך אצל החברות, ותצטרך לרצות אותן בכל לבוש מודרני בשביל זה? או חלילה מהרחוב וכו'? אדרבה שהבת תדע שיופי לאשה זה חשוב לפי היהדות וגם ההורים מעריכים זאת, וממילא זה מחבר אותה למערכת הצניעות של ההורים ולא לחשוב שההורים זה מפלגה נגד היופי והחברות הן בעד....

=====

לכבוד הרב קרביץ שליט"א

בוקר טוב, אנחנו מאוד נהנים מהעלונים, משתדלים ליישם את הכתוב ורואים השפעות אדירות על הילדים...

=====

לארגון שבילים, השלום והברכה.

אני מוצאת את עצמי סופרת את הימים בציפייה ליום שלישי כדי לקרוא את החידושים המתוקים, וגם אם זה לא חידושים, אז את ההגשה הנעימה שלהם שנותנת אנרגיה לעוד שבוע בעזרת השם.

=====

לכותב המאמרים....

כאמא לילדים בכל מיני גילאים, בדור של מרוץ ותחרות, שמובילים לפעמים לתסכול מההתנהלות העצמית, אימצתי לי דרך לשמר ולעקוב אחרי חצי הכוס המלאה מתוך מטרה להמשיך ולמלא אותה הלאה בדברים טובים... אולי יש מקוראות העלון שתוכלנה להיעזר בזה והיה זה שכרי. סליחה אם אני מאריכה, זה לתועלת הענין, ותעשו בדברים כרצונכם.

במה דברים אמורים? הכנתי טבלה שבועית של הספקים מחולקת לימים. ברשימת ההספקים היומית אני מכניסה אפילו דברים פשוטים כדי לשאוב עידוד מהעשייה השגרתית והחשובה שלנו. לדוג': תפילה ביום, נקיון, בישול, כביסה (אם התעסקתי עם 3 מכונות אקבל באותו יום 3 פעמים "וי") וכו', כל אחת עם נקודות חוזק או חולשה שלה...

ולמה העליתי זאת עכשיו? כי דיברתם על אהבה. ומסתבר שגם אהבה צריכה שיעורי בית ומעקב. אז יש לי בטבלה: החמאתי היום לכל ילד (והכוונה למחמאה מדויקת ולא כללית), ונישקתי היום כל ילד. למרות שאני מקפידה לנשק לפני היציאה ללימודים וכן לפני השינה (ולא כולן יודעות כמה זה חשוב!) קורה שמתפספס ואני מעוניינת לעקוב אחרי זה. כל ערב אני מסמנת התקדמות, הצלחות לעומת הערות ונקודות לשיפור. הדובדבן שלי זה לספור כמה "ויאים" צברתי היום או השבוע, ואז לצ'פר את עצמי. זה לוקח 2 דקות כל יום, עם המון סיפוק ונתינת תמונה למי שמעריך את החיים ואת עצמו נכונה...